

Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου: «Ξαναζώ τα ταξίδια εκείνα, χορταίνοντας και τον ύπνο, στα όνειρά μου»

Συνέντευξη στην Έρικα Αθανασίου

Είναι εύκολο να πάρεις από έναν ποιητή συνέντευξη; Εξαρτάται. Υπάρχουν ποιητές που μιλάνε σαν κανονικοί άνθρωποι, αν υπάρχουν τέτοιοι. Και υπάρχουν και ποιητές που για αυτούς η ποίηση δεν είναι τρόπος γραφής αλλά τρόπος ζωής. Και τότε ξεχνάς τι ήθελες να τους ρωτήσεις και παρασύρεσαι σε αυτά που λένε, γιατί ό,τι και να λένε το λένε ωραία. Ένας τέτοιος ποιητής είναι ο **Θεόδωρος Ζαφειρίου**, ο οποίος με τον τρόπο που εκφράζεται νιώθεις ότι βρίσκεσαι σε ένα ποίημά του.

Νομικός σε σπουδές, εργάστηκε στο Υπουργείο Εξωτερικών και κυριεύτηκε από το πάθος για ταξίδια με τραίνο. Στα τραίνα οφείλεται και η ποιητική συλλογή του, με αφορμή την πρόσφατη έκδοση της οποίας έγινε η συνέντευξη, **«Τα τραίνα ταξιδεύουν ακόμα»** που κυκλοφόρησε από την andy's publishers. Τα τραίνα ταξιδεύουν ακόμα και ο ίδιος, απαντώντας στις ερωτήσεις μας, παρασύρθηκε κινδυνεύοντας να θεωρηθεί «τραινοβάμων», σίγουρα όμως όχι οπισθοδρομικός όπως φοβήθηκε προς στιγμήν. «Τραινοβάμων», τι όμορφη λέξη, για έναν ποιητή που ταξιδεύει ανάμεσα στις λέξεις και τα τραίνα, με την «πρώτη... νύχτα γάμου του με το εξωτερικό», να την περνάει μέσα σε ένα τραίνο..

«λείπει», η άλλη ποιητική του συλλογή, που πρόσφατα εκδόθηκε (andy's publishers). Μια συλλογή αφιερωμένη στο πρόσωπο που λείπει, στη δική του Ντίνα. «Μια καινούργια αγάπη γεννιέται από την έλλειψη και αντιστέκεται στον χρόνο, που, όπως βλέπετε, κάνει παντού την εμφάνισή του.»

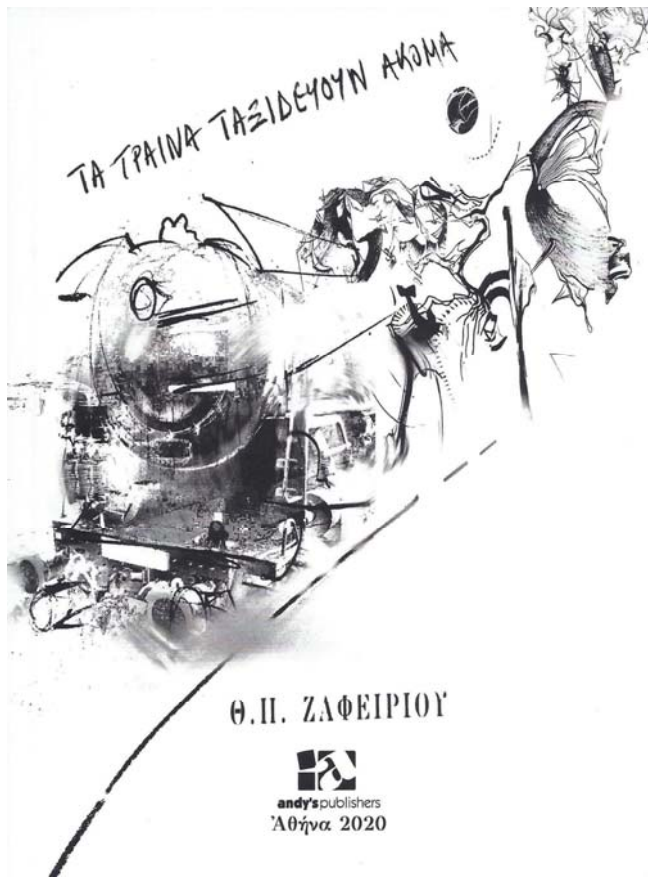
«Τα τραίνα ταξιδεύουν ακόμα» ένας τίτλος ελαφρώς προκλητικός σε μια εποχή που τα ταξίδια έχουν σχεδόν απαγορευτεί. Ποιο υπήρξε για εσάς το πιο αξέχαστο ταξίδι;

Στα χρόνια, που γράφτηκαν αυτά τα ποιήματα, δεν μάς είχε επισκεφτεί ακόμα ο εστεμμένος Ιός. Βλέπετε όμως τα πράγματα στην εποχή μας αλλάζουν τόσο ραγδαία, ώστε και σήμερα, που, όπως λέτε, τα ταξίδια έχουν σχεδόν απαγορευτεί, η τεχνολογία είναι πιο προκλητική και από την πανδημία και από την ποίηση. Μεταξύ άλλων όμως εξασφαλίζει την μέγιστη ασφάλεια στην κίνηση των υπερσύγχρονων συρμών, οι οποίοι κατασκευασμένοι από «ελαφριά» υλικά, πετάνε κυριολεκτικά πάνω σε μαγνητικές ράγες και θέτουν σε ανταγωνιστική αμηχανία ακόμη και τα αεροπλάνα. Εκεί, όπου βεβαίως δεν μεσολαβεί θάλασσα. Αλλά ποιος ξέρει; Μπορεί και ιπτάμενα υπερδελφίνια στο μέλλον να ταπεινώσουν τους ωκεανούς. Παρόλο πάντως, που η φύση δεν θα αποδεχτεί ποτέ αυτού του είδους τις ταπεινώσεις, εμένα ως προς την έννοια του ταξιδιού, με απασχολεί περισσότερο ότι το σιδηροδρομικό τουλάχιστον ταξίδι υπονομεύεται πολύ περισσότερο από το ίδιο το μέσον του. Αν εξαφανιστεί η ζωντανή απόλαυση από την κίνηση, την συμβατή με την δική μας οπτική ικανότητα, μάλλον θα περιοριζόμαστε στην τηλεόραση του τραίνου, για να δούμε ένα τοπίο, από το οποίο μόλις προ ολίγου περάσαμε ή διασχίζουμε εκείνη την στιγμή. Και θα πρέπει να μιλάμε πλέον απλώς για μετακινήσεις, όχι για ταξίδια. Ας είναι. Εμείς οι παλαιότεροι, που προλάβουμε τα ταξιδέψουμε, έχουμε τουλάχιστον το προνόμιο των αναμνήσεων. Οι νεώτεροι μάλλον θα αρκεστούν σε κάποιου είδους προσομοιώσεις του παρελθόντος ενδεχομένως μέσω εφαρμογών σε εξελιγμένα κινητά. Τα πράγματα εξελίσσονται κατ' αναλογία. Όπως τα παιδιά της γενιάς μου, πολύ περισσότερο τα παιδιά τους, δεν θα γευτούν ποτέ τις ντομάτες και τα καρπούζια, που γεύτηκε η γενιά μου, έτσι δεν θα ταξιδέψουν με τον δικό μας τρόπο, παρότι τα τρένα ακόμη θα ταξιδεύουν. Παρασύρθηκα όμως και ίσως αναίτια πολυλογώ κινδυνεύοντας μάλιστα να θεωρηθώ ... τρινοβάμων, αν όχι οπισθοδρομικός. Όχι, δεν τα βάζω με την εξέλιξη. Αλλά με τον νεοελληνικό νεορεαλισμό, που θεωρεί, ότι εξέλιξη σημαίνει νέες χαράξεις γραμμών, καινούργια βαγόνια, μηχανές θηριώδους ιπποδύναμης με ταυτόχρονη κατάργηση του δικτύου σε υπέροχες διαδρομές (π.χ. Μπράλος, Τρίπολη) στις οποίες, αν

αναπαλαίωνε σταθμούς-αρχιτεκτονικά αριστουργήματα και συντηρούσε μερικούς παλιούς συρμούς, θα είχε και σημαντικά οικονομικά οφέλη από την τουριστική εκμετάλλευση. Ο κόσμος κουρασμένος από την ιλιγγιώδη ταχύτητα της σημερινής ζωής αποζητάει λίγο παρελθόν, εξιδανικευμένο φυσικά, για να ξεκουρασθεί ψυχικά. Δεν είναι τρελοί αυτοί οι Σουηδοί π.χ., που πραγματοποίησαν ένα τέτοιο «project» ντύνοντας μάλιστα με κοστούμια εποχής το σιδηροδρομικό προσωπικό, το οποίο υποδέχεται τους επιβάτες σε ένα ταξίδι παρελθόντος αλλά πάντως σε τοπία, που υπολείπονται των δικών μας.

Το δικό μου αξέχαστο ταξίδι υπήρξε, ασφαλώς με τραίνο, και συγκεκριμένα με το Hellas Express τον χειμώνα του 1978. Αθήνα-Μόναχο. Μέσω της ενιαίας ακόμη τότε Γιουγκοσλαβίας. Ήταν η πρώτη μου φορά, που έβγαινα στο εξωτερικό στα είκοσι έξι μου χρόνια. Στα σημερινά παιδιά αυτό φαίνεται μάλλον αδιανόητο. Αλλά οι περισσότεροι από εμάς και από τους γονείς μας δεν είχαν την οικονομική ευχέρεια τότε να βγουν στην Ευρώπη, όπως έλεγαν συλλήβδην το εξωτερικό, και μάλιστα πολλοί από την επαρχία δεν είχαν γνωρίσει καν την Αθήνα! Οι δε μετανάστες, πολύ περισσότερο εκείνοι, που πήγαιναν ακόμη πιο μακριά, στην Αμερική ή την Αυστραλία έμεναν αποκλεισμένοι στα εθνικά τους γκέτο με τις παραστάσεις του χωριού, ενώ η φυσιολογική ζωή κυλούσε δίπλα τους κι εκείνοι οι άμοιροι, χωρίς να ευθύνονται σε τίποτα ασφαλώς, βυθισμένοι στη βιοπάλη και την προσωπική ιδρωτο-αιματοβαμμένη οικονομία και στην ψευδαίσθηση της επιστροφής, έμοιαζαν μετά από χρόνια κωμικοτραγικά όντα παλαιολιθικής εποχής, την οποία είχαν προ πολλού ξεπεράσει οι συγχωριανοί τους του παντοτινού εσωτερικού. Αυτές ήταν και οι πρώτες εμπειρίες μου από τη Γερμανία, όπου μέχρι να αναγνωρίσω το καινούργιο περιβάλλον, συναναστρεφόμουν με συμπατριώτες. Ας επιστρέψουμε όμως στην πρώτη... νύχτα γάμου μου με το εξωτερικό. Όταν ξύπνησα στην τότε Γιουγκοσλαβία, κάπου κοντά στα Σκόπια, αντίκρισα ένα πρωτόγνωρο χιονισμένο τοπίο, με μια

ιδιότυπη ομορφιά, χαμηλά κεραμιδόσπιτα δίπλα σε πολυκατοικίες σοβιετικού τύπου, όταν ξαναβράδιασε βρισκόμενοι πια στον βορρά, κοντά στη Λιουμπλιάνα και από εκεί και πέρα, στην Αυστρία και τη Βαυαρία έτριβα τα μάτια μου μπροστά στα ωραιότατα αγροτικά σπίτια-βίλες με τα πολύχρωμα ανθοστόλιστα παράθυρα, που μαρτυρούσαν «άλλο» επίπεδο και προκαλούσαν πολιτισμικό σοκ στον προερχόμενο από ένα δυτικότροπο βαλκανικό κράτος, έχοντας ενδιάμεσως διασχίσει και το πρωτότυπο. Για μένα εκείνο το τριανταεξάωρο ταξίδι δεν θα μείνει μόνο αξέχαστο αλλά και ανεπανάληπτο, συγκρινόμενο μόνο με την ερωτική συγκίνηση, που προκαλεί η ερωτική αποδοχή από πρόσωπο, που δεν τολμάς όχι να εξομολογηθείς, αλλά ούτε καν να υπαινιχθείς την ερωτική σου διάθεση. Και εκείνο φαίνεται να σου διατίθεται, όπως μόνο στα όνειρά σου, ενώ τώρα είσαι ξύπνιος και ξαφνικά σου χαμογελά κι εσύ απλώς το κοιτάς αποσβολωμένος, ακίνητος και σιωπηλός, άτολμος και κομπλεξαρισμένος, γιατί σου μιλά σε μια ξένη γλώσσα και θα σου πάρει καιρό να αποκωδικοποιήσεις ακόμη και αυτό το ευγενικό χαμόγελο, που την συνοδεύει, κι όταν το καταφέρεις θα συνειδητοποιήσεις το ανέφικτο της επικοινωνίας, όπως το απαιτεί μια ερωτική σχέση. Θα παραιτηθείς από το εκφραστείς ερωτικά, δηλαδή ποιητικά σ' αυτή την γλώσσα, θα αρκεστείς (πάλι με τραίνο) στην επιστροφή, εμπλουτισμένος με την αξέχαστη εμπειρία, αλλά και πεπεισμένος, ότι μόνο στο δικό σου χώμα το δικό σου δέντρο, μπολιάζοντάς το με τον πλούτο, που το ταξίδι σου έδωσε, μπορεί να ευδοκιμήσει και να δώσει καρπούς. Πάει, το παίρνεις απόφαση. Το ταξίδι στο 'δωσε η Ιθάκη, είναι αξέχαστο μα παρ' το απόφαση, ανήκεις σ' εκείνην.

Ποιήματά σας έχουν μεταφραστεί στα γερμανικά. Μιλάτε και ο ίδιος γερμανικά. Η μετάφραση έγινε από εσάς; (Αν ναι, πώς είναι η διαδικασία της μεταφοράς σε άλλη γλώσσα; Δεδομένου ότι πρόκειται για δικά σας ποιήματα, νιώθετε ότι έχετε μεγαλύτερη ελευθερία να τα αλλάξετε, έτσι ώστε να ηχούν πιο όμορφα στην άλλη γλώσσα;)

Ουσιαστικά, μόλις σάς απάντησα. Για τη σχέση μου με την ξένη γλώσσα. Η γερμανική ήταν η πρώτη ξένη, με την οποία ασχολήθηκα σοβαρά, μελέτησα, μίλησα, αποπειράθηκα να γράψω, με πενιχρά έναντι της μητρικής μου αποτελέσματα. Ίσως, αν έμενα για όλη μου την υπόλοιπη, μετά τα εικοσιέξι μου χρόνια, ζωή εκεί, να είχα πολιτογραφηθεί στη γερμανική λογοτεχνία. Αλλά ευτυχώς οι ψευδαισθήσεις μου εξατμίστηκαν γρήγορα, η στυγνή πραγματικότητα,

θα μου επέβαλε, αν επιχειρούσα να «λογοτεχνήσω» στα γερμανικά, να αποδεχθώ τη βοήθεια, και φοβάμαι εσαεί, κάποιου γηγενούς, και ως είθισται, συντρόφου, κατά κανόνα γένους θηλυκού και το λογοτεχνικό αποτέλεσμα, δεν θα θελα να το χαρακτηρίσω ως πούμε διεμφυλικό, αλλά κατά κάποιο τρόπο χωρίς ταυτότητα, όπως εγώ την αντιλαμβάνομαι. Τελείως βέβαια διαφορετικό είναι το θέμα των μεταφράσεων των ελληνικών μου στα γερμανικά. Και ναι. Η πρώτη μεταφραστική απόπειρα έγινε από μένα. Αλλά χωρίς φιλοδοξία ποιητικής απόδοσης, ούτε καν στοιχειώδους λογοτεχνικότητας. Έκανα αυτό, που θα απέφευγα, όπως ο Διάβολος το λιβάνι, στα ελληνικά, να αρχίζω να διασαφηνίζω σε πιθανούς αναγνώστες «τι θέλω να πω». Από εκεί και πέρα η μετάφραση πέρασε στα χέρια επαίοντος ευαίσθητου ανθρώπου, που γνωρίζει σε ικανοποιητικό βαθμό την ελληνική γλώσσα και είναι ο ίδιος γερμανός ποιητής. Ως προς την ελευθερία να κάνει με αλλαγές τα ελληνικά ποιήματα πιο όμορφα στην γερμανική, αν εννοείτε, ότι υστερούν κάπως στην ελληνική, αλλά έχουν το περιθώριο να καλυτερεύσουν στην γερμανική, και αυτό μπορώ να το δεχτώ, αλλά το κύριο μέλημα και των δυο μας ήταν να μετατραπούν τα ελληνικά σε ποιήματα σε γερμανικά, δηλαδή με γερμανική γλωσσική αρτιότητα και αισθητική, ώστε ν' ανταποκρίνονται στις παραστάσεις του γερμανού αναγνώστη. Αυτή την ελευθερία ο μεταφραστής, πάντα με τη δική μου συμμετοχή, την είχε, και το αποτέλεσμα, που μπορώ να κρίνω, είναι εξαιρετικό. Το όνομα του μεταφραστή είναι Γκέρτ Σίσελ (Gert Schiessel) και είναι κατ' επάγγελμα καθηγητής μέσης εκπαίδευσης. Germanist. Ελληνιστί φιλόλογος.

Εντυπωσιακό το αποτέλεσμα, μιας ολόκληρης ποιητικής συλλογής που περιστρέφεται γύρω από τραίνα. Θα μπορούσε να θεωρηθεί ανόητη μια ερώτηση, τι σημαίνουν για εσάς τα τραίνα, αφού αρκεί κανείς να διαβάσει τους στίχους σας για να καταλάβει. Για όσους όμως δεν διάβασαν ακόμα τα ποιήματά σας θέλετε να απαντήσετε σε πεζό λόγο;

Θα σάς πω λοιπόν πεζά πράγματα. Και ταυτόχρονα ένα μύθο θα σας πω. Αυτόν που γνωρίζουμε όλοι. Όλα ανάγονται στην έκπληξη της πρώτης ανάγνωσης της ζωής. Στα πολύ παιδικά χρόνια. Αυτό που ξαναδιαβάζεις αργότερα και το ξαναζείς εν συνειδήσει και εν νοσταλγία. Θα σας πω τη δική μου ιστορία, που η επαναβίωσή της 65 χρόνια αργότερα στην τηλεόραση μού επανέφερε την κινητήρια συγκίνηση μαζί με την ιδέα να συγκεντρώσω όλα όσα έγγραφα επί 50 και περισσότερα χρόνια βασισμένα σ' αυτή την πρώτη συγκίνηση. Ασφαλώς γνωρίζετε τη θρυλική ταινία «Ούτε γάτα ούτε ζημιά» με πρωταγωνιστή τον αξεπέραστο Βασίλη Λογοθετίδη ως Λαλάκη και την πειστικότερη ως Λολότα Ρένα Στρατηγού, το παράνομο ζευγαράκι, που ταξιδεύει λάθρα με την οτομοτρίς (αυτοκινητάμαξα) εν έτει 1955 για τη Θεσσαλονίκη, και δεν φτάνει ποτέ. Ε, λοιπόν ανεγνώρισα σ' αυτό το τραίνο εκείνο, με το οποίο ταξίδεψα κι εγώ, μέσα στο πιλοτήριο με τον μηχανοδηγό παρακαλώ, από την πόλη καταγωγής μου την Λάρισα προς Αθήνα τριών χρονών, εν έτει 1955! Έκτοτε με αυτόν τον κρουστό ήχο και την μουσική εκείνης της μακρόσυρτης κόρνας ταξίδεψα και στον ξύπνο και στον ύπνο μου ακόμα. Τι κρίμα που η μείωση του χρόνου της διαδρομής Αθήνα-Θεσσαλονίκη κατήργησε τα βάγκον-λι, ακόμα και τα κλινοθέσια στα ονειρώδη νυχτερινά δρομολόγια. Εγώ τα πλήρωνα ακόμα και μέχρι τη Λάρισα, που έπρεπε να αποβιβασθώ, μετά από πέντε-επτά ώρες, αν ήμουν τυχερός, με τις συχνές καθυστερήσεις, λόγω μονής γραμμής, αγουροζυπνημένος. Τώρα που ξανακέρδισα, λόγω συνταξιοδότησης, τον προσωπικό μου χρόνο, ξαναζώ τα ταξίδια εκείνα, χορταίνοντας και τον ύπνο, στα όνειρά μου.

Τι εξυπηρετεί η επιλογή του πολυτονικού στη γραφή σας;

Πέρα από την οπτική ικανοποίηση, που μού προσφέρει το πολυτονικό, το οποίο με πολύ κόπο-και για να μην γελιόμαστε και λίγο εκ παραδείσου ξύλο-διδάχτηκα,

τη σωστή ανάγνωση, να ξεχωρίζεις π.χ. το ερωτηματικό «πώς» από το ειδικό «πως» και άλλες τέτοιες μη λεπτομέρειες, συνδεδεμένες με αφελείς ερωτήσεις, βλάκες είναι οι Γάλλοι που επιμένουν στον παραδοσιακό τονισμό τους; Ή, αν εμείς είμαστε τόσο έξυπνοι, γιατί δεν καταργούμε και την ιστορική ορθογραφία, που στα ομόηχα ι π.χ. σε τίποτε δεν εξυπηρετεί. Υπήρχαν, όπως ξέρετε, στο παρελθόν και προτάσεις να αντικαταστήσουμε το ελληνικό με το λατινικό αλφάβητο. Το ίδιο σκέφτηκαν και οι Κινέζοι, ιδίως τώρα που έγιναν παγκόσμια υπερδύναμη. Μπροστά στον κίνδυνο της καταστροφής της ισοδύναμης με τη δική μας πολιτισμική τους παράδοσης δεν το τόλμησαν. Το έπραξαν οι Νεότουρκοι του ξιπασμένου ψευτοευρωπαϊστή Κεμάλ αντικαθιστώντας την αραβική γραφή και εισάγοντας πλήθος κατασκευασμένους νεολογισμούς στην τουρκική γλώσσα ξεθεμελιώνοντας τις ρίζες του οθωμανικού πολιτισμού και της θυμοσοφίας, που τον χαρακτήριζε. Ελάχιστα τούρκικα, που διδάχτηκα, με το ισχύον λατινικό αλφάβητο, έβλεπα αφενός το ασυμβίβαστο του τελευταίου με τη δομή της γλώσσας και αφετέρου ένα ευρωπαϊκό ημίψηλο στο κεφάλι ενός σοφού τσοπάνη. Για να επανέλθω στα δικά μας, βλέποντας κείμενα σε μονοτονικό βλέπω κακοκουρεμένα ημιφαλακρά κεφάλια. Αλλά, όπως και για τα κεφάλια, που φαλακραίνουν (κατά Σαββόπουλον, και από μέσα), είναι μάλλον πολύ αργά. Είναι πιθανότερο να επανέλθει η μόδα των μακρυμάλληδων στη θέση της σημερινής, που παραπέμπει στους ψυχοπαθείς της πάλαι ποτέ Λέρου, παρά το πολυτονικό. Δεν θα το επιτρέψουν τα συνδικαλιστικά εκπαιδευτικά όργανα, αλλά ακόμη κι αν εκείνα οδεύσουν οψέποτε προς Δαμασκόν, δεν θα το επιτρέψουν ποτέ τα εκδοτικά συμφέροντα. Πολλοί αυτοαποκαλούμενοι προοδευτικοί εκπαιδευτικοί αποκαλούν ακόμα μεταρρύθμιση την απλοποίηση του γλωσσικού συστήματος, που δικαιολογείται με την απαλλαγή των μαθητών από άχρηστη μαθησιακή ύλη του σχολείου προς χάριν άλλων πιο χρήσιμων (θετικών) μαθημάτων, αλλά ταυτίζεται βέβαια και με την ήσσονα προσπάθεια όλων των συντελεστών της καταστροφής, οι οποίοι συνηγορούν και ψηφίζουν μονοτονικό και με τα δύο

χέρια, και οι δεξιόχειρες και οι αριστερόχειρες και οι δύο ιδεολογικές κατηγορίες του πρώτου συνθετικού.

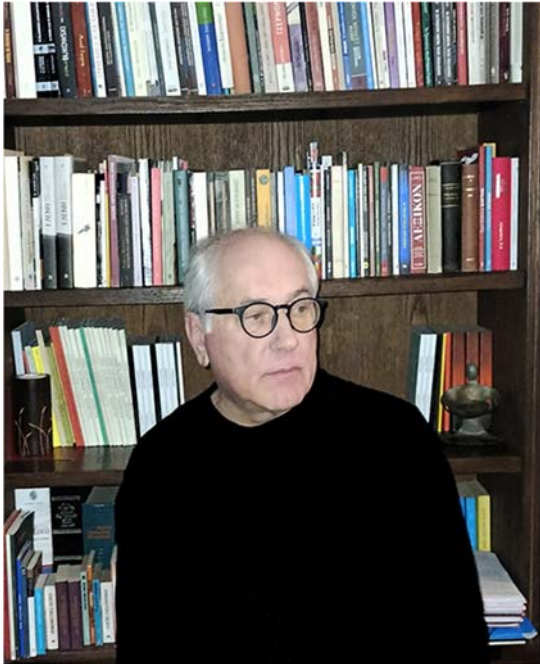
Σας αρέσει να απαγγέλετε δυνατά σε κοινό στίχους σας;

Ανέκαθεν θεωρούσα, ότι η ποίηση είναι κυρίως τέχνη δωματίου. Αναθεώρησα αρκετά την άποψή μου, όταν διεπίστωσα, ότι ο λίγο ή ο καθόλου εξοικειωμένος αναγνώστης συχνά παραβλέπει τη στίξη και χάνει με τους τόνους και τον τονισμό του ποιητικού κειμένου, έτσι δεν αρνούμαι την απαγγελία, ως πρώτη επαφή με το ποίημα, ει δυνατόν από τον ίδιο τον ποιητή ή έναν ηθοποιό δασκαλεμένο από εκείνον, αλλ' όχι απαραίτητως δυνατά, απλώς με καλή άρθρωση και ευκρίνεια.

Υπάρχει κάποιο σχόλιο από αναγνώστη σας που δεν θα ξεχάσετε;

Πολλά. Αλλά πράγματι υπάρχει ένα, που άκουσα αρκετές φορές και όχι μόνον από έλληνες αναγνώστες. «Γιατί γράφετε τόσο απαισιόδοξα;» Θυμάμαι την αμηχανία, ίσως και θυμό του Γιάννη Βαρβέρη, όταν σε μια παρουσίαση, νομίζω την τελευταία του στο Μέγαρο Μουσικής, το ίδιο τον είχαν ρωτήσει. Παρόμοιες ερωτήσεις με απαξιωτικό μάλιστα τρόπο περιελάμβαναν και κριτικές του Καρυωτάκη. «Μπορείτε να μου υποδείξετε κάτι αισιόδοξο;» και θα το υιοθετήσω αμέσως, ή κάτι τέτοιο είχε αντερωτήσει ο τελευταίος. Δεν είχαν ακόμη γίνει γνωστοί ο Ρίτσος και ο Ελύτης, ποιητές, που για εντελώς διαφορετικούς λόγους εθεωρούντο (και) αισιόδοξοι. Σε διαφορετικές εποχές και περιστάσεις τούς έφεραν ως παράδειγμα και σε μένα. Ντρεπόμενοι τότε να πω, ότι δεν συμμεριζόμουν την αισιοδοξία του Ρίτσου (όπως και ο ίδιος στο σπουδαιότερο

μέρος του έργου του), αλλά πάντα ακούγοντας το όνομα Ελύτης αναστέναζα και έλεγα «Μακάρι να ήμουν Ελύτης!» Αλλά ενδόμυχα και μικρόψυχα ήμουν ικανοποιημένος που και κανείς άλλος δεν υπήρξε. (Δεν μιλώ για απομιμήσεις).

Σήμερα στην Ελλάδα μπορεί κάποιος αν τον ρωτήσουν «Με τι ασχολείστε;» να πει «ποιητής»;

Αν δεν έχει καμιά άλλη σοβαρή ασχολία ή ανάγκη βιοπορισμού και αν τού το έχουν βεβαιώσει άλλοι, ίσως. Βέβαια οι μωροφιλόδοξοι δεν κρατούν πισινή. Οι σκέτοι φιλόδοξοι ξέρουν κατά βάθος, ότι πάντοτε στην γωνία τούς περιμένει ο ύστατος κριτής, αν και το ύστατος παίρνει και αυτό νερό και σηκώνει οποτεδήποτε συζήτηση, μα και αυτός δεν εμφανίζεται ο άτιμος ποτέ στον ίδιο τον αυτοαποκαλούμενο ή επονομαζόμενο ποιητή, αλλά πολύ αργότερα. Ίσως και για να μην τον πικράνει. Περίεργο που τον παραδέχονται και τον επικαλούνται οι

πάντες, αλλά και τον διεκδικούν εν ζωή. Κι εκείνος από την κρυψώνα του αμετάπειστος. «Πέθανε πρώτα και βλέπουμε».

Πώς συνεχίζει κανείς όταν «λείπει» (για να πάμε και στην τελευταία σας ποιητική συλλογή) αυτός που θα ήθελε να είναι μαζί του; Πόσο βοηθάει η ποίηση, η τέχνη στο να τον νιώθει κοντά του;

Η ποίηση νομίζω τον βοηθάει μόνο στην κατανόηση και την παραδοχή, ότι ο εκείνος ή εκείνη, που λείπει, ναι μεν δεν είναι πια κοντά του, αλλά ήταν. Ακόμη και όσο ήταν. Ακόμη και όσο ο ίδιος ήταν. Και ξέρετε τι σιγουριά και παρηγοριά είναι αυτή; Μια καινούργια αγάπη γεννιέται από την έλλειψη και αντιστέκεται στον χρόνο, που, όπως βλέπετε, κάνει παντού την εμφάνισή του. Ως απόλυτος κριτής είναι ακαταμάχητος, αλλά στον πόνο αποδεικνύεται ψευτογιατρός.